

Tablice — pamięć wiecznie żywa — część XXVI

Profesor Wacław Leskiewicz

W marcu 2015 roku minęła setna rocznica urodzin profesora AGH Wacława Leskiewicza, specjalisty w zakresie walcownictwa, pierwszego kierownika Katedry Plastycznej Przeróbki Metali na Wydziale Metalurgicznym i doktora honoris causa AGH.

Wacław Adam Leskiewicz urodził się 18 marca 1915 roku w Warszawie. Wczesne dzieciństwo spędził wraz z rodzicami w Zachodniej Syberii. Do kraju powrócił w 1922 roku. Do szkoły podstawowej i gimnazjum uczęszczał w Krakowie, gdzie w 1934 roku

Prof. Wacław Leskiewicz

ukończył VIII Państwowe Gimnazjum Matematyczno-Przyrodnicze im. Augusta Witkowskiego. W tym też roku wstąpił jako ochotnik do Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim. W 1935 roku rozpoczął studia na Wydziale Hutniczym Akademii Górniczej w Krakowie, zaliczając do 1939 roku 4 lata studiów. W sierpniu 1939 roku został zmobilizowany i przydzielony – jako podporucznik zwiadu pierwszej baterii – do 5 Dywizjonu Artylerii Konnej w Oświęcimiu Krakowskiej Brygady Kawalerii, wchodzącej w skład Armii Kraków, aktywnie walczył w czasie wojny obronnej. Po kapitulacji dostał się 28 września 1939 roku do niewoli niemieckiej. Przez całą wojnę przebywał w obozach jenieckich, kolejno w Österrode w Saksonii, Arnswalde (obecnie Choszczno) i Gross Born (obecnie Borne Sulinowo). Jego pobyt w niewoli nie był czasem straconym. Wykorzystał go na pracę naukową i społeczną. Dał się poznać jako człowiek niezwykle aktywny i wrażliwy na potrzeby innych. W obozach, w miarę możliwości starano się prowadzić normal-

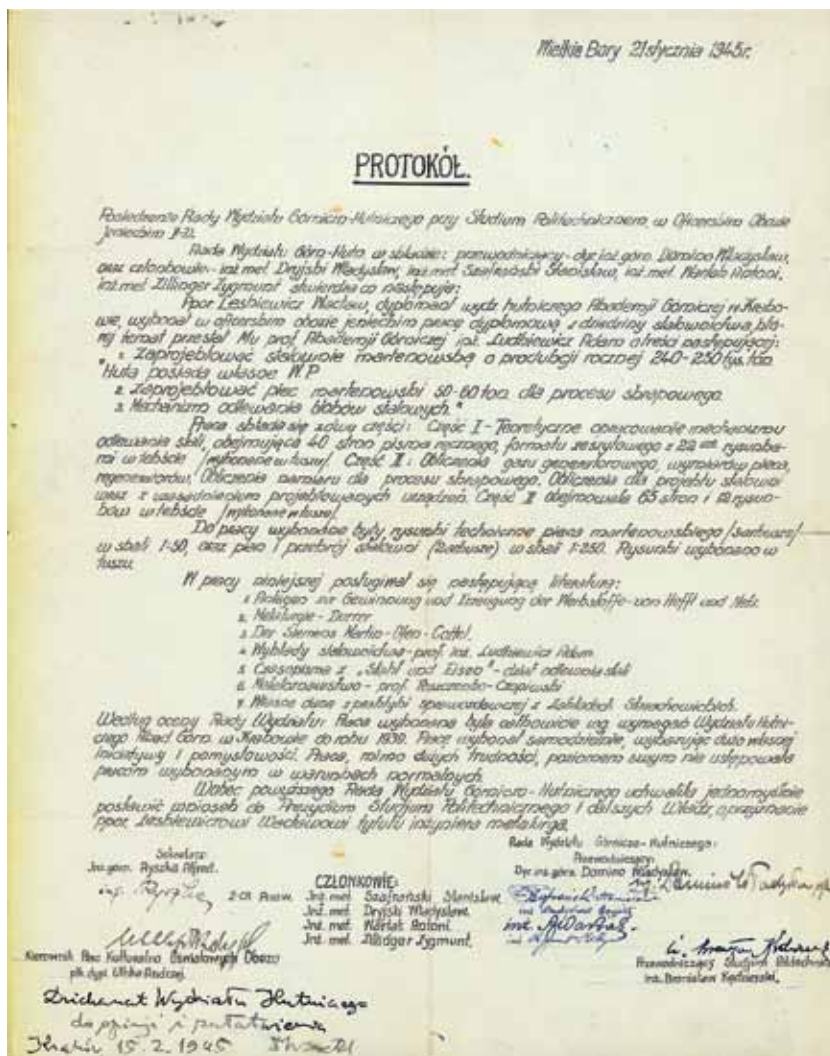
ne życie, a niemal wszędzie tętniła działalność konspiracyjna. W obozie Gross Born znalazło się około 700 jeńców polskich. Byli to przeważnie oficerowie i podchorążowie rezerwy, w dużej części związani z dyscyplinami technicznymi. Zorganizowano tam również grupę bojową, która miała stawiać opór w przypadku próby likwidacji obozu połączonej z wymordowaniem internowanych. Szczególne znaczenie dla przewidywanej walki miał mieć 70-metrowy podkop, prowadzący z obozu pod torem kolejowym do pobliskiego lasu. Podkop zaczęła realizować głównie grupa oficerów zawodowych oraz studenci AG, podporucznik Lech Neimitz i podporucznik Wacław Leskiewicz. W 1942 roku wychowankowie akademii przebywający w Arnswalde, a później w Gross Born, zorganizowali pomoc kolegom więzionym w obozach koncentracyjnych i ich rodzinom. Rozpoczęto zbiórkę pieniędzy w formie dobrowolnych składek, ponadto prowadzono działalność gospodarczą. Dużą część zebranych pieniędzy przestano Zofii Czernickiej i Jej synowi inż. górń. Zdzisławowi Czernickiemu, który od 1940 roku przebywał w obozie koncentracyjnym Dachau. Zachowały się dwa dokumenty dotyczące akcji niesienia pomocy więźniom obozów koncentracyjnych przez jeńców oflagu Gross Born. Zofia Czernicka w piśmie z 8 grudnia 1942 roku, do Wacława Leskiewicza pisała: „Szanowny Panie Inżynierze! Z prawdziwym wzruszeniem przeczytałam kartkę Pana, tym bardziej że nie znając mojego syna tyle dobrego robi Pan dla niego. Wprost nie wyobrażam sobie, co bym zrobiła bez pomocy Panów. Dlatego proszę przyjąć ode mnie serdeczne Bóg zapłać! Takich rzeczy nigdy nie zapomina się. Ja życzę Panu tego, co dla wszystkich jest najważniejsze. Serdecznie Pozdrawiam i jeszcze raz dziękuję. Zofia Czernicka.” Po powrocie do kraju Zdzisław Czernicki, wysłał 30 maja 1945 roku pismo do Stowarzyszenia Studentów AG, w którym pisał m.in. „Jednym z najpiękniejszych przykładów górniczej solidarności i poczucia braterstwa i przyjaźni pozostanie działalność Koła Górniczego i Hutniczego Obozu Jeńców Wojskowych w Gross Born. Dzięki niestrudzonej pracy kol. inż. Leskiewicza Wacława ze

składek członków koła zorganizowano pomoc finansową dla wychowanków AG uwięzionych w obozie koncentracyjnym w Dachau. Proszę o zakomunikowanie treści listu inż. Leskiewiczowi Wacławowi, asystentowi AG, z prośbą o przekazanie podziękowań wszystkim członkom koła. Proszę również o powiadomienie Jego Magnificencji Rektora AG o akcji, jaką koło przeprowadziło.”

W obozie istniało Koło Górniczo-Hutnicze, skupiające wychowanków i studentów akademii oraz techników górniczych i hutniczych. Członkiem tego koła był również Wacław Leskiewicz. Koło miało za zadanie pielęgnowanie tradycji akademii, prowadzenie samokształcenia i wykładów specjalistycznych na kursach organizowanych przez Koło Nauczycieli, a także niesienie pomocy wychowankom akademii, więzionym w obozach koncentracyjnych i ich rodzinom, pozostającym w trudnych warunkach życiowych. W obozie działało Studium Politechniczne, kierowane przez inż. Bronisława Kędzierskiego. W jego ramach istniał Wydział Górniczo-Hutniczy prowadzony przez inż. górń. Władysława Domino. Akcją samokształceniową ułatwiała to, że oficerowie-jeńcy mogli zakupywać książki oraz czasopisma naukowe i techniczne. Leskiewicz brał aktywny udział w tajnym nauczaniu prowadzonym przez osadzonych tam przedstawicieli nauk technicznych. Szczególnym przejawem tej działalności było uzyskanie dyplomu inżyniera (magistra inżyniera) przez W. Leskiewicza. Przebywając w obozie, korespondował On ze swoim kolegą Zygmuntem Polkiem, za którego pośrednictwem nawiązał kontakt z prof. Adamem Ludkiewiczem, który zgodził się objąć kierownictwo Jego pracy dyplomowej i zaproponował trzyczęściowy temat pracy: 1. „Zaprojektować stalownię martenowską o produkcji rocznej 240–250 tys. ton. Huta posiada własne wielkie piece”. 2. „Zaprojektować piec martenowski 50–60 ton dla procesu skarpowego”. 3. „Mechanizm odlewania bloków stalowych”. Temat pracy wraz ze wskazówkami profesora został przekazany Leskiewiczowi w paczce żywnościowej. Na punkcie kontrolnym odbioru paczek nadchodzących z kraju czuwał Witold Prabucki – student IV roku AG, który z racji dobrej

znajomości języka niemieckiego pozostała w nieco bliższych stosunkach ze strażnikami obozowymi. Spowodował, że wiadomość ta, w formie grypsu, dotarła w stanie nienaruszonym do adresata. Później Ludkiewicz drogą korespondencyjną konsultował postęp pracy. Dobięła ona końca w Boże Narodzenie 1944 roku, a obroniona została 21 stycznia 1945 roku podczas zebrania Rady Wydziału Górniczo-Hutniczego Studium Politechnicznego w Gross Born, któremu przewodniczył Władysław Domino. Rada jednomyślnie postanowiła wystąpić z wnioskiem do Prezydium Studium Politechnicznego i „dalszych władz”, czyli Rady Wydziału Hutniczego AG – o nadanie Leskiewiczowi stopnia inżyniera metalurga. Protokół z posiedzenia rady zachował się i jest w posiadaniu córki profesora pani Grażyny Leskiewicz-Lachowskiej. W niespełna trzy tygodnie po oswoobodzeniu Krakowa W. Leskiewicz zgłosił się do rektora AG prof. Walerego Goetla i przedstawił dyplom obozowy. 15 lutego 1945 roku na Krzemionkach złożył przed specjalną komisją egzamin dyplomowy i uzyskał stopień inżyniera hutnika, jako pierwszy absolwent Akademii Górniczej po zakończeniu II wojny światowej. 1 marca 1945 roku, po potwierdzeniu dyplomu przez Komisję Egzaminu Dyplomowego AG, rozpoczął pracę w Akademii Górniczej w Zakładzie Maszyn Hutniczych na Wydziale Hutniczym. Początkowo jako adiunkt wykładał plastyczną przeróbkę metali.

Gdy w październiku 1947 roku podjęto decyzję o powołaniu samodzielnej Katedry Plastycznej Przeróbki Metali to właśnie Leskiewiczowi powierzono jej organizację i kierownictwo. Z dniem 1 października 1949 roku wydzielono ją ostatecznie z Katedry Maszyn Hutniczych. Koncepcja rozwoju naukowo-badawczego i dydaktycznego Katedry Plastycznej Przeróbki Metali polegała na zaangażowaniu doświadczonych

fot. arch. G. Leskiewicz-Lachowskiej

praktyków z przemysłu, którzy podejmując w niej pracę mogli poszerzyć obszar uprawianej dziedziny wiedzy. Początkowo pracę naukową i dydaktyczną w Katedrze ukierunkowano na specjalności: walcownictwo, kuźnictwo i ciągarstwo. Pierwszych absolwentów studiów dziennych o specjal-

ności plastyczna przeróbka metali wypromowano w roku akademickim 1952/1953, nadając stopień inżyniera 29 osobom, zaś w roku akademickim 1953/1954 stopień magistra 8 osobom. W latach 1951–1954 oraz 1956–1960 pełnił Leskiewicz funkcję Dziekana Wydziału Metalurgicznego. W kolejnych latach pełnił funkcję Prorektora ds. Nauczania (1961–1964) i dyrektora Instytutu Metalurgii (1969–1974). Przez kilka kadencji był także delegatem Wydziału Metalurgicznego do Senatu AGH oraz członkiem wielu komisji senackich. Będąc dwukrotnie (w latach 1952–1968 i 1972–1977) przewodniczącym Hutniczego Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego opracował nowe siatki godzin oraz programy nauczania, wykazując niezwykłą dbałość o ich nowoczesną treść. 5 lutego 1957 roku na Wydziale Metalurgicznym AGH obronił pracę doktorską zatytułowaną „Wpływ wielkości gniotu na nierównomierność odkształceń plastycznych i jakość kęsisk płaskich”, napisaną pod kierownictwem prof. Zygmunta Jasiewicza. Na tym samym wydziale uzyskał także tytuły naukowe profesora – nad-

fot. arch. G. Leskiewicz-Lachowskiej

zwyczajnego (1958) i zwyczajnego (1968), jako pierwsza osoba spośród pracowników naukowych Katedry Plastycznej Przeróbki Metali. Tam gdzie chodziło o pracę z młodzieżą, rozwój procesu nauczania, wychowanie oraz organizację nauki – wszędzie pojawiało się nazwisko profesora jako inicjatora i głównego organizatora wszystkich poczynań. W latach 1952–1956 był przewodniczącym Komisji Przydziału Pracy dla Absolwentów Wydziału Metalurgicznego, a w latach 1955–1957 był członkiem Senackiej Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów. Ponadto w latach 1961–1962 uczestniczył w pracach Uczelnianej Komisji ds. Organizacji Wydziału Metali Nieżelaznych, zaś w latach 1962–1963 był Uczelnianym Koordynatorem ds. Aktualizacji Wiedzy i w latach 1969–1972 uczestniczył w pracach Uczelnianego Zespołu ds. Oceny Reformy Planów i Programów Studiów Magisterskich. W latach 1978–1980 przewodniczył Komitetowi Jubileuszowemu 60-lecia AGH, ujawniając w całej pełni talent organizatorski, co znalazło wyraz m.in. w inicjatywie odwołania przed gmachem głównym AGH posągów górnika i hutnika – symbolizujących zgodny trud tych ciężkich zawodów.

Dążąc do polepszenia stanu bazy dydaktycznej wydziału zainicjował budowę w 1980 roku pawilonu B-5 oraz budowę nowoczesnej stołówki pracowniczej w 1984 roku. Dzięki Jego staraniom wprowadzono Dzień Hutnika w AGH – jako drugie święto w uczelni, które obchodzone jest od 1962 roku. Był też wieloletnim przewodniczącym Jury Nagrody Imienia prof. Antoniego Rodziewicza-Bielewicza.

Organizował dwukrotnie uroczystości dla upamiętnienia wielkiego polskiego wy-

nalazcy, konstruktora i przedsiębiorcy Tadeusza Sendzimira.

Interesująco przedstawia się dorobek naukowy profesora. Opublikował 120 prac naukowych, uzyskał 15 patentów, głównie z zakresu walcownictwa. Na specjalną uwagę zasługuje Jego działalność w zakresie przygotowania podręczników akademickich. Był autorem lub współautorem 7 podręczników akademickich i monografii, spośród których na specjalną uwagę zasługują fundamentalne podręczniki z zakresu walcownictwa: *Technologia i urządzenia walcownicze* (dwa wydania, 1971 i 1977) oraz *Technologia i urządzenie walcowni wyrobów płaskich* (1980). Przedmiotem jego wykładów była „teoria walcowania” oraz „podstawy walcowania”. Wypromował 11 doktorów, z których 5 osiągnęło tytuły profesorskie. Opiniował prace doktorskie i habilitacyjne, gdzie jako recenzent główny miał w wielu przypadkach głos decydujący w sprawach awansowych kadry naukowej z dziedziny metalurgii. Ogromną wagę przywiązywał do rozwoju naukowego pracowników katedry i doskonalenia języka angielskiego. Organizował seminaria, konferencje i dyskusje naukowe, na których młodzi naukowcy prezentowali wyniki swoich prac, mobilizując ich tym samym do otwarcia przewodów doktorskich i habilitacyjnych. Umożliwiał uczestnictwo w przemysłowych stażach zawodowych, podczas których młodzi pracownicy nauki poznawali zakłady przemysłowe i warunki pracy technologa produkcji w zakresie głębokiego przetwórstwa wyrobów stalowych.

Od 1967 roku aktywnie pracował w Kole Kombatantów ZBOWiD AGH. Ostatnie lata życia poświęcił niezwykle aktywnej działalności społecznej m.in. w Kole Związku

Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych będąc jego wieloletnim prezesem. Wiele serca i wysiłku poświęcił dla organizowania pomocy charytatywnej na rzecz Polaków mieszkających na Litwie i Białorusi. Życiowym hobby Profesora było myślistwo. Kolejną pasją była organizacja spotkań towarzyskich „czwórka do brydża” i na tym polu – przy organizacji spotkań z brydżem, profesor wykazywał wiele inicjatywy, organizując spotkania w gronie kolegów z wydziału.

Zauważalna była również Jego działalność społeczna i zawodowa poza akademią. Był przewodniczącym Rady Naukowo-Technicznej przy Ministrze Przemysłu Ciężkiego (1972–1976), a następnie przy Ministrze Hutnictwa (1976–1985). Dwukrotnie był przewodniczącym Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego Hutnictwa przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego (1952–1968 i 1972–1977). W latach 1971–1987, przez trzy kolejne kadencje, był członkiem Komitetu Nagród Państwowych w zakresie hutnictwa. W 1973 roku został powołany na członka Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dla Kadr Naukowych przy Prezesa Rady Ministrów, w której pracował do 1985 roku. W latach 1977–1985 był członkiem Komisji Nagród Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Ponadto był członkiem Rady Naukowej Instytutu Metalurgii Żelaza w Gliwicach (1956–1985), członkiem Prezydium i przewodniczącym Komisji Walcowniczej Rady Naukowo-Technicznej Huty im. Lenina (1955–1985) oraz członkiem Sekcji Hutniczej Rady Normalizacyjnej Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (1965–1967). Za wybitne zasługi otrzymał też wiele medali i odznaczeń, m.in.: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, Medal 10-lecia PRL, Złoty Krzyż Zasługi, Order Sztandaru Pracy I i II klasy, odznakę Zasłużony Hutnik PRL, Złote Odznaki „Za pracę społeczną dla Miasta Krakowa” i „Zasłużony w rozwoju Województwa Katowickiego”, Zasłużony Działacz Kultury Fizycznej, Zasłużony Nauczyciel PRL, Medal za udział w wojnie 1939 roku oraz Krzyż Walecznych 1939 – odznaczenie to cenił najwyżej.

Akademia Górniczo-Hutnicza również doceniła i uhonorowała dokonania profesora. 20 marca 1985 roku profesor Leskiewicz obchodził Jubileusz 40-lecia pracy zawodowej. Z tej okazji uroczyste posiedzenie Rady Wydziału Metalurgicznego odbyło się w Auli Głównej AGH i podczas tej uroczystości został odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. W uznaniu całokształtu zasług Senat AGH nadał Mu 20 września 1989 roku

fot. H. Sieniński

tytuł doktora honoris causa. W uzasadnieniu napisano: „za zasługi w rozwoju naszej uczelni, a w szczególności za osiągnięcia w rozwoju nauk hutniczych w 40-letniej działalności dydaktycznej i badawczej”. Ponadto 9 grudnia 1992 roku otrzymał tytuł honorowy „Zasłużony dla AGH”, a Stowarzyszenie Wychowanków AGH w 1987 roku nadało Mu godność „Członka Honorowego Stowarzyszenia Wychowanków AGH”. Nadanie tytułu wiąże się z tym, że nazwiska osób uhonorowanych i członków honorowych umieszczane są na tablicach pamiątkowych w holu Gmachu Głównego AGH (więcej o tych tablicach w XIII części cyklu „Tablice – pamięć wiecznie żywa”, Biuletyn AGH czerwiec/lipiec 2014 nr 78/79, s. 34–35).

Profesor Waclaw Leskiewicz zmarł po ciężkiej i długiej chorobie 16 maja 1996 roku w Krakowie i pochowany został na Cmentarzu Rakowickim.

Całe swoje trudne i pracowite życie poświęcił akademii, wydziałowi, hutnictwu i działalności społecznej. Wymagający w stosunku do współpracowników

i wychowanków, z którymi приходило Mu współpracować, sam nigdy nie szczędził swojego czasu ani trudu. Wiele z dzisiejszych osiągnięć w zakresie poziomu badań naukowych, nowoczesności programów kształcenia i bazy naukowej pionu hutniczego AGH jest wynikiem Jego działalności. Od studentów także wiele wymagał, zarówno w zakresie nauki jak i dobrego wychowania. Oczekiwał m.in. starannego prowadzenia zeszytu z notatkami i rysunkami z Jego wykładów, który był elementem dopuszczającym ich do zdawania egzaminu z tego przedmiotu. Dlatego wielu z nich – z własnej inicjatywy, starannie przepisywało swoje notatki, aby nie mieć kłopotów na egzaminie. Nieustannie interesował się i dbał o kontakt młodej kadry naukowej i studentów z polskim przemysłem hutniczym, urządzeniami do przeróbki plastycznej i realizowanymi w nich technologiach (stąd przemysłowe staże roczne i praktyki semestralne). W osobistych kontaktach ze współpracownikami – mając charakter choleryka, nie znosił sprzeciwu. Był człowiekiem bardzo obowiązkowym, uczyn-

nym, kierując się ku kanonowi przedwojennego oficera, tj. dobrego wychowania i światłego Polaka. Znany jest fakt, że młodzi pracownicy nauki, wezwani do profesora, winni być odpowiednio ubrani, tzn. tak, jak On tego wymagał. Dlatego w jednym pokoi znajdowały się zawsze dyżurne elementy ubioru: koszula, krawat i marynarka, które wypożyczane były aktualnie potrzebującym. Było to świadome działanie wychowawcze.

W uznaniu Jego zasług dla akademii, wydziału i Katedry Plastycznej Przeróbki Metali, 15 maja 1998 roku amfiteatralną salą wykładową w pawilonie B-4 przemianowano na Audytorium im. Profesora Waclawa Leskiewicza. Odsłonięcia tej tablicy dokonał prorektor prof. A. Korbel – w obecności córek – Grażyny Leskiewicz-Furdzik i Hanny Łazarskiej. W auli wmurowano płaskorzeźbę popiersia profesora pamiątkową tablicę z następującym tekstem:

PAMIĘCI
 PROFESORA DR. INŻ.
 DOKTORA HONORIS CAUSA AGH
 WACŁAWA LESKIEWICZA
 1915–1996
 ORGANIZATORA I KIEROWNIKA
 KATEDRY
 PLASTYCZNEJ PRZERÓBKI METALI
 PROREKTORA AGH
 DZIEKANA WYDZIAŁU HUTNICZEGO
 WYBITNEGO PEDAGOGA I UCZONEGO
 WYCHOWANKOWIE
 KRAKÓW 1997

Profesor Leskiewicz należał do najwybitniejszych uczonych i najaktywniejszych profesorów z zakresu hutnictwa, dając się poznać jako autor poważnych opinii naukowych w dziedzinie organizacji i wytyczania nowych kierunków rozwoju hutnictwa.

W tym roku – 18 marca 2015 – minęła 100 rocznica urodzin profesora Waclawa Leskiewicza i dla uczczenia Jego zasług, w trakcie obchodów Dnia Hutnika – 8 maja – na Wydziale Inżynierii Metali i Informatyki Przemysłowej AGH, odbyła się II Sesja Międzynarodowej Konferencji Naukowej na temat: „Innowacje w Metalurgii i Inżynierii Materiałowej”. Sesja ta została poświęcona 100. rocznicy urodzin prof. W. Leskiewicza. W obchody rocznicowe włączył się również Małopolski Związek Brydża Sportowego i zorganizował turniej brydża sportowego „Memoriał Profesora Waclawa Leskiewicza”. Obecnie już jest wiadomo, że impreza ta stanie się cykliczną i będzie wchodziła w skład programu Dnia Hutnika.